

Üdülés — vágyak és lehetőségek

Ismerd meg hazádat — mondja a mozgalom jelszava, s egyre inkább megérnek a föltételek is arra, hogy ez a jelszó valóságá váljék. Megérnek a föltételek, merthogy megjelentek végre, méghozzá tömegesen az oly régen várt igények, s egyúttal a lehetőségek is. Eredményesen urbanizálódik az ország, vagyis egyre több betonlakás épül, s aki korábban kertes házában szabadban tölthette szabad idejét, most egyre inkább vágyik a természetre a betonfalak közül. Hétvégeken, ünnepnapokon Szegedről is, mint a többi városból, száznak ezrek indulnak útnak, merthogy a szabad szombatok erre bő lehetőségeket is teremtenek, s az egyre több autót értelmesebben használva is egyre inkább megszabadulnak helyhez kötöttségüktől az emberek. Százak, ezrek indulnak útra a hétvégeken. Útnak indulnak, csak az a kérdés: hová?

Kéznél van-e a természet?

Alighanem bármelyikünk könnyedén sorolná fejből nevezetes kiránduló- és üdülőhelyeinket, a Balatont, a Duna-kanyart, a Velencei-tavat, a Mátrát vagy a Bükköt. Mindannyiunkat szép élmények kötik e nevezetes helyek egyikéhez, másikához. Csak egy bajuk van: messze vannak, több száz kilométerre Csongrád megyétől. Túl messze ahhoz, hogy egy-egy hétvégi kikapcsolódásra, pihenésre szánt kirándulás célpontjait szolgálhassanak.

Peches helyén van Csongrád megye az országnak — mondhatnánk. Nincsenek hegyeink, fűrésze, kirándulásra alkalmas tavaink. Folyónk van ugyan több is, de megbízhatatlan barátok. Náluk sosem tudni, meddig tart a nyár, vagyis hányszor öntik el a hullámtérrel levő strandokat. Alföldi erdőink pedig, amelyek tavaszját még hívogatóan zöldék hűvös lombáruk alatt, a nyár közepére — amint azt egy szakembertől hallottam egyszer — „sülevényessé” válnak, vagyis elveszítik árnyas, kellemes hűvöségüket. Am meg kell alkudnunk azzal, amink van, s legálább megelévő lehetőségeinkkel meg kellene tanulnunk élni.

Úgy látszik, évről évre inkább megtanulunk élni adottságainkkal. Egyre többen jönnek ugyanis rá arra, hogy nem érdemes egyszerűen nekivágni az utaknak, letudni kilométerek tucatjait, százait, semmiért. Egyre többen célt keresnek hétvégi kirándulásukhoz, méghozzá közeli és értelmes célt. S így már áprilisban, az első tavaszi pihenőnapokon benépesednek például az erdei pihenők, amelyekből szerencsére már van néhány a Csongrád megyei erdőben.

Autók, autósok, már megint! — mondhatnánk bosszankodva. Ezért is kértem adatot *Gulyás Antal*tól, a Csongrád megyei tanács vb építési és közlekedési osztályának vezetőjétől. Jelenleg 33 ezer személygépkocsit tartanak számon a megyében, vagyis minden negyedik család rendelkezik gépkocsival. Ez már jókora szám, s ráadásul gyorsan nő is. Erdemes tehát odafigyelni például a mórakalmi erdőre, amely napsugaras hétvégeken több száz családnak nyújt kikapcsolódást, pihenést kellemes autópihenőjében.

Csak hogy kevés van az ilyen pihenőkből is. Gulyás Antal, aki hivatalából következően is alaposan ismeri a megyét, már újabb, szép erdőket sorol. Hogy szépek, kirándulásra alkalmasak, s pihenővel nem rendelkeznek, azt könnyű fölismerni a szemétől, amely egyre inkább betölti e helyeken a fák alját. Erdemes, a „kiéptített” erdei pihenőkben alig látni szemetet. Pedig ez a „kiéptítettség” is megérdemli az időzöjelet, hiszen egy-egy tűzhely, szemétyűjtő, esetleg esőbeálló, csap és véce az ilyen ki-

rándulóhelyek minden fölszerelése.

A kikapcsolódás, a pihenés és a természet iránti növekvő igényekről tanúskodnak erdeink növekvő szeméthalmai is. Arról pedig hogy egyszerű kirándulásokhoz viszonylag olcsón és egyszerűen megteremthetjük a minimális föltételeket arról pedig tanúságot tesz például a mórakalmi erdő tisztasága.

Egy-egy nap kellemes eltöltéséhez tehát viszonylag könnyen lehet biztosítani a minimálisan szükséges föltételeket. S e föltételek többnyire már meg is vannak például folyóink partjain amelyek a nyári strandszezonban fő célpontjai a kirándulni indulóknak. Csak hogy! Milyen kellemes is lenne Mártélyon, Csongrádon a Körös-torokban vagy Makón a Maros-parton egy-egy éjszakát is ott tölteniük a kiránduló szegedieknek. Egy kicsit közelebről megismerkedni a várossal a tájjal a folyóval, mentesen a göröcsöktől, hogy esteledik indulni kell vissza, bekapcsolódni az utak benzinpáras autófolyamába. De jó is lenne közelebről együtt élni a folyóval, a tájjal! S erre mód is lenne, hiszen kempingfölszerelések száza, ezrei porosodnak otthon, a lakásokban, hogy mindössze két hétre, a nyári szabadság ország-, vagy világjáró tartamára juthassanak szerephez. Pedig élmény, gyönyörű élmény lenetne a családnak, a gyerekeknek egy-egy csodás éjszaka a mi folyópartjaink is. Am erre egyelőre még nemigen bíznak a lehetőségek.

Múlt és jövő közt

Szó volt egykor arról, hogy Atka-szigeten, nem messze Szegedtől, a holtág által bezárt területen üdülőterület létesül. Jó lett volna, nagyon jó, hiszen üdülési, pihenési lehetőségeket nyújthatott volna a megye jó része számára. Csak hogy az ott levő szántóföldeket vétek lenne kivonni a művelésből, így hát e terv sorsa bizonytalanra vált. S a jövő? Hamarosan hozzálatnák a csongrádi vízlépcső építéséhez, amely azzal biztat, hogy vagy tizenöt-húsz év múltán egy gyönyörű üdülőterülettel is gazdagodik a megye. Csak hát igencsak távoli ez az időpont, s addig várhatóan igényeink is növekedni fognak az üdülés, pihenés iránt. Mindenképpen érdemes körüljárunk tehát azt, amivel most rendelkezünk.

Faházak, üdülők, lábon álló csodaházak száza sorakoznak folyópartjainkon. Néhol, mint a szegedi Sárgán zsúfoltan és rendezetlenül, másutt, mint Csongrádon, a Körös-torokban levő strandon, rendezett és tetszetős levegősséggel. Jó pár száz épület, s még több száznak jut is hely a partokon. De tekintsük ezt most magánügynek, legalább is addig, míg nem zavarják az értékesebb vízpártok más, közösségibb hasznosítását. Ez néhány száz család ügye, s hogy sok ezer legyen, annak amúgy is gátat szab a beépíthető területek korlátozottsága. Hiszen Csongrádon még vagy kétszáz, Mártélyon nagyjából ugyanennyi, s a makói Maros-parton is legfőljebb egy-kétszáz épület elhelyezésére van lehetőség egyelőre. S őszintén szólva nem is érzem túlonúl közügynek azt, hogy magánépületek helyét vesznek el közösségi célokra is használható partokon, s ha keveset is, de közpénzekből is igényelvé ráfordítást ezekre a partszakaszokra, utak, vízvezetékek stb. építésére, fönntartásra, terület-rendezésre. Sokkal szimpatikusabb, s főleg a jövőben sokkal több ember számára lehetőségeket biztosító megoldásnak tűnik az, hogy az útnak induló, ahová megy, ott szállást is találjon. Legalább a sátrát legyen hol felvernie.

Úgy tűnik, ez a megoldás mindenképpen olcsóbb, egyének és társadalomnak egyaránt. Csak-

hogy ez sem éppen olcsó mulatság.

Alighanem a csongrádi Körös-torokban található a megye legszebb kiépült üdülőterülete. *Fekete Mihály*val, a tanács vb. műszaki osztályának vezetőjével, és *Ormos Lajossal*, az üdülőterület vezetőjével indulunk megnézni a kempinget a levegősen beépült folyópart még iszapolt borított aszfaltútján. Most vount vissza a víz, s abban reménykednek, hogy az igazi szezonzig már nem is tér vissza.

Nyolc éve, 1971-ben nyílt meg itt a kemping, a Tisza egyik legszebb strandja mellett, árnyas fák alatt. Már 38 kétágyas faházzal rendelkeznek, s kétszázán találhatnak helyet itt maguknak sátorban. Igazi üdülőhely lehetne, csak hogy árterén épülj, a szezonz a folyó szeszélyeitől függ. Tavaly például a szezonz elvileg 150 nappából csak 88 napon fogadhattak vendégeket. Csoportokat és egyéneket egyaránt kellett már szállás nélkül továbbküldeniük, ami már csak azért is kellemetlen a számukra, mert külföldön is egyre inkább híre megy a kellemes csongrádi strandnak, a Tisza szépségeinek. Eppen ezért már tervezik az új kempinget, amelyet a mentett oldalon építenének föl a tervek szerint 1985-re.

Igaz, messze még ez az idő, de ha nincs kint a víz, a mostani kemping valóban kellemes, s ami szintűgy figyelemre méltó: bevételeiből eltartja önmagát. Vagyis, még a víz szeszélyeitől alaposan rövidített szezonzokban is gazdaságosnak mondható.

Mártély kempingje is hasonló bajokkal küszködik, amit itt ugyan még a szünyogok is tetézik. *Széphegyi László*, a vásárhelyi tanács vb. műszaki osztályának vezetője szkeptikusan jegyzi meg: a szünyogtalanításhoz százezrekre volna szükség, hiszen az egész környéken irtani kellene.

Erre nyilván nincs lehetőség, de úgy tűnik, nem is létkérdés, hiszen a mártélyi kempingnek is évről évre rendszeresen visszatről látogatói vannak, még külföldről, Kanadából is. Hogy miért? Nem mindenki világvárosokba, zsúfolt fűrdőhelyekre vágyik. Van, aki a háborítatlan östermetzetet szereti. Csak hát ez a természet sem háborítatlan, ha emberi igényeknek is eleget kellene tennie. A kemping az év nagy részében itt is víz alatt van, s a nyolc faházban elhelyezhető 26, s a sátrakban elháló 300 vendég helyét a szezonzban is sokszor víz borítja. Eppen ezért kézzártették el a terveket, amelyek szerint jövőre a mentett oldalon megkezdik az új táborhely építését, ahol százan faházakban, háromszázan pedig sátrakban találhatnak helyet. Csak hát ez is 10—12 millió forintba kerül majd, s a kemping egyelőre Mártélyon ráfizetéses.

Makó, amely még számításba jöhet ilyen kirándulásokra, ismét más eset. Elkészült ugyan az új kemping, ám messze a Maros-parti üdülőterületől. A város másik végén, a 43-as út mentén, nem elsősorban az üdülők, inkább a tranzitforgalom szolgálatában. Pedig gyönyörű az árnyas fák között megbúvó Maros-part, s az ember óhatatlanul arra gondol: de jó lenne a stranddal összekötve egy kis nyári sátorozóhely az itt üdülő árnyék számára. Hiszen ott van víz, mosdó és még sok minden, ami egy igénytelenebb táborhelyhez szükséges...

Az egyszerű is elég

Ha megyén belüli hétvégi kirándulásokra, egy-két nap, egy-egy éjszaka olcsó, de pihentető és kellemes eltöltésére gondol az ember, sehol sem vár csodákat, csak egyszerű, az elemi kényelmet és higiéniai követelményeket kielégítő lehetőségeket. S ez nemcsak nálunk van így, mert a nemzetközi turizmus rohamai is mindig azokban az országokban

jelentkeznek, amelyek vízpartjain még többnyire csak egyszerű sátorhelyeket, egy-két kisvendéglőt talál az idegen, a háborítatlan természetben, hogy aztán megcsappanjon a vendégek száma, amikor mind több vadregényes kis kempingek helyét foglalják el a szállodák beton- és üvegkolosszusi. Az emberek szeretik a természetet, s az egyszerűséget, csak hogy a mi körülményeink között sokszor az egyszerű sem olcsó mulatság.

Három üdülőterületét vettük eddig sorra a megyének, amelyek alkalmasak lennének nemcsak fél napos kirándulásokra, fűrdözésre, hanem valódi pihenésre, s egy-két napos ott-tartózkodásra is. S bár — talán a csongrádit kivéve — mindegyik csak nagyon szerény lehetőségeket képes biztosítani mostani formájában, fenntartásuk, minimális fejlesztégetük évente így is százezrekbe kerül.

Márton Ferenc, a makói tanács vb. műszaki osztályának vezetője például arról számol be, hogy a Dél-alföldi Idegenforgalmi Intéző Bizottság évente átlagosan vagy 150 ezer forint támogatást ad az üdülőterületek fejlesztéséhez, azon fölül, amit még a város költ erre a célra és fönntartásra. Mártély fejlesztésére évente átlag ugyancsak 100—250 ezer forintot ad az intéző bizottság, de hát ez sem sok, mert a város, Vásárhely, 1977—78-ban például több mint 700 ezer forintot költött a strand fejlesztésére, 1977-ben 320 ezret útépitésre, hogy csak a nagyobb összegeket soroljuk. Illetve, nem is a nagyobbakat, mert például a képzőművészeti ifjúsági tábor eddig 5 millióba került, s jövőre, a tervek szerint, újabb 2,5 milliót fordítanak fejlesztésére. És Csongrád? Az idegenforgalmi bizottság évente 2—300 ezer forint hozzájárulást ad, s a tanács ezt általában még vagy félmillióval pótolja meg.

Vagyis, az egyszerű, szerény körülmények biztosítása, csak a fönntartás is, évente százezrekbe kerül, a fejlesztés igényeiről nem is szólv.

Igaz, a minden évben megtett erőfeszítések eredményeként lassan sikerül előrelépni. S ez az előrelépés annál is inkább indokolt, mert noha a három közül egyik üdülőterület sem forog egyelőre kacsalábon (s remélhetőleg nem is fog), mindegyik valami mást nyújt, más szépségeket az érkezőnek. Csongrád nagyszerű strandot, Makó a Maros-partot erdőkörféttel. Mártély pedig a pihenés, csónakázás, horgászat örömeit, érintetlen ártéri östermetzetben. S ez is szempont lehet, nem is akármilyen.

Mártély például a harmadik tájvédelmi körzete volt sorrendben az országnak, a Balaton és a Duna-kanyar után, mint amelyik egyedülként maradt meg érintetlen tiszai tájánk. Erdemes idézni a dokumentumból: „... az Országos Vízügyi Hivatal elnökével egyetértésben — tájképi, növény- és állattani értékeinek megtartása érdekében, a tudományos kutatás és az alkotó művészi munka biztosítására, továbbá a természet iránt egyre növekvő tár-

sadalmi igények kielégítésére — a Tisza mártélyi hullámtérét és a hódmezővásárhelyi hullámtér egy részét tájvédelmi körzettel nyilvánítom.” S az aláírás, 1971. március 15-ről keltező: dr. Tildy Zoltán, az Országos Természetvédelmi Hivatal elnöke.

Igaz, a természetet hozzáférhetővé kell tenni, anélkül, hogy megbontanánk benne azt, ami vonzó, vagyis éppen önmagát. Sajnos, ez is pénzbe, nem is kevésbe kerül, hiszen például megoldatlan a mártélyi holtág folyamatos vízcseréje, s emiatt nyár végén már iszapszagú a víz. A megoldás vagy 50 millióba kerülne, de minimum 10 millió lenne egyetlen áttemelőtelep, amely folyamatosan friss vízzel láthatná el a holtágat. Egyelőre csupán egy zsilip épült a holtág alsó részén, hogy legalább a vízszint szabályozására mód legyen. És megszületett az a rendezési terv, amelynek alapján igyekeznek fölszámolni a korábban kialakult rendezetlenséget, s amelyre támaszkodva a városi tanács végrehajtó bizottsága úgy határozott, hogy 1980 végéig mintegy száz régi magánüdülőt föl kell számolni, hogy az üdülőövezet végre rendezettebb legyen.

Vannak tehát üdülőterületeink, amelyek — ha lassan is — fejlődnek, alakulnak, változnak. Tervek már többnyire vannak fejlesztésükre, pénz már kevésbé, de így is, jelenlegi állapotukban is, sok ezer embernek nyújtanak jó lehetőségeket kikapcsolódásra, pihenésre, üdülésre, akár egy-két napos ott-tartózkodásra is.

És a jövő? Amikor *Varga Józsefnél*, a Szeged Tourist vezetőjénél érdeklődöm, szinte csak olyan elképzeléseket sorol, amelyek szépek, hasznosak, csak éppen az idegenforgalom főútvonalait veszik célba. S ez érthető is, hiszen a kevés pénz elsősorban oda kell koncentrálni, ahol a leginkább feszítenek az igények, s ahol a legvalószínűbb a befektetések visszatérülése. Mert az arányok is elgondolkodtatók. Tavaly a szegedi kempingben 40 ezer belföldivel szemben 62 ezer külföldi vendég fordult meg, a makóiban pedig, két hónap alatt, 1400 belföldi és 15 ezer külföldi. Óriásiak tehát a tranzitigények, s nyilván ide kell egyelőre összpontosítani a fejlesztéseket is, gazdasági és idegenforgalom-politikai érdekek egyaránt így kívánják.

Nem is nagy baj ez, hiszen a megyén belüli üdülési lehetőségek fejlesztése nem túl sokat kíván, s a lehetőségek fejlesztése nyilván az érdeklődés növekedésétől függ majd. Egyelőre a megelévővel kellene jobban gazdálkodnunk, önmagunknak is jobban igénybe vennünk. Ehhez természetesen az is hozzátartozik, hogy ami már megvan, azt folyamatosan használhatóbbá is kell tennünk, szűkre szabott erőforrásainkból. Használhatóbbá úgy, hogy közben ezek a folyó menti tájak ne veszítsék el legfőbb vonzerejüket. Mármint azt, hogy még szerves részei a természetnek.

szávay istván